

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefranklanih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3172

Toleranca temelj kulture

Ko listamo po zgodovini minulih stoletij, reagiramo z vso ogorčenostjo predvsem na fiste dogodke, kjer je triumfirala barbarska krivičnost nad usodo bednih in preganjenih. Če se že skušamo vživeti v krvoločne napade plemen, ki so bila prisiljena v osvojevalne boje radi primanjčevanja kruha in prostora ter razumeti njihove plenilne pohode kot žalostno nujnost za ohranitev lastnih življenjskih možnosti, nam je pa nemogoče dopuščati ta kriterij vsepovsod, kjer so celi narodi ali posamezniki preganjali svojega bližnjega radi njegovega narodnega, verskega, političnega ali znanstvenega prepričanja.

Mučenje prvih kristjanov, zažiganje čarovnic, preganjanje in trpinčenje znanstvenih in verskih reformatorjev ter nedogledna vrsta justičnih umorov nad ljudmi obsojenega političnega in narodnega prepričanja, so gotovo najžalostnejša poglavja človeške kulture, ki vzbujajo v vsakem poštem človeku gnus in obsojanje.

Nihče ne more zahtevati zase častnega naslova kulturnosti, če ne nosi v srcu plemenitega spoštovanja do poštemega prepričanja svojega sočloveka. Strpljivost v dejanju in besedi je prvi pogoj vsake kulture, je pa obenem tudi njen najlepši cvet.

Koliko nedolžne krvi je moralo biti prelite, preden so se narodi povzdignili na ono stopnjo kulture, kjer vlada strpljivost kot osnovno načelo slehernega družabnega sožitja. Res je, da skušajo razni fanatični dogmatiki tudi v najkulturnejših demokratskih državah pretrgati te kulturne vezi, zadevajo pa pri tem na energično odklanjanje vse poštene javnosti, ki se predobro zaveda, da bi bila sicer sproščena pogubonosna sila, izvirajoča iz najnižjih nagonov človeške narave ter uprašajoča vse, kar si je človeštvo v tisočletnih naporih, v potokih krvi ter v morju trpljenja in muk pridobilo kot svojo najvišjo kulturno dobro.

Z največjo skrbjo za bodočnost človeštva moramo žal ugotoviti, da smo že stopili s ponosne višine na pogubno strmino, ki vodi navzdol in nazaj v one temne dobe, ko si zaman moledeval za trhico spoštovanja napram svojem barbariskim napadom, ne da bi mu družabne ustanove nudile najmanjšo zaščito v njegovem obupnem položaju.

Zadnje desetletje nam kaže Evropa strahotno sliko najbolj barbarske nestrpnosti, ki se kaže vsepovsod v verskem, plemenskem in političnem življenju sodobnega človeštva.

Posledice tega stanja se ne dajo pregledati. Narodni, verski in socialni boji na gospodarstvo že itak razmazanem terenu našega planeta bi pomenili ob današnji rafinirani tehniki padec v strahotne čase najtemnejših zgodovinskih dob.

To razmišljanje nam je vsiljeno po nekaterih dejstvih, ki kažejo, da se ta barbarska miselnost netolerantnosti zajeda tudi že v naše narodno telo. Zaznali smo za primere verske in narodne nestrpnosti v naši Sloveniji in to v takih okoliščinah, ki pomenjajo same na sebi hudo oteževalnost primerov samih.

Ne glede na to, da grozi s tem prizadetim tovarišem občutna gmotna škoda, povzdigniti moramo svoj glas proti takim poskusom zlasti z moralnega statističnega, ker ne smemo nikdar k tujemu grehu molčati in ker ne smemo dopustiti, da se bo krivica med nami bohotno razkošala ter začela izpodjedati pravne temelje našega ljudstva. Brez ozira na to, da so se začeli izvajati ti primeri verske in narodne nestrpnosti nad učitelji, imamo kot vzgojitelji vso pravico in dolžnost, zaustaviti strupen val, ki bi naj se razlil med naše ljudi, naj bi bil pa prizadet kdor koli. V takem dušičnem ozračju je sleherno vzgojno delo iluzorno. Demonske sile, ki bi jo spustili taki kulturni barbarizmi v našem narodnem občestvu, se ne bomo z lepa rešili, preplavila bo nas in vse naše vzgojno stremljenje. Taka nestrpnost se ne da zagovarjati z nobenim argumentom. Kaj nam pomaga, če pridobimo s tem nekaj mest za svoje ožje sorjake in sovražnike, ko pa utrpji morala našega naroda nepopravljivo škodo.

Koncem koncev je pa tudi ta argument sam na sebi zelo dvomljive vrednosti. Mi Slovenci smo v Jugoslaviji zadnji, ki bi si imeli obetati kakršne koli koristi od take nestrpnosti. Če nam bodo hoteli vračati naši bratje z isto mero in z isto kulturno brezobzirnostjo, bo končala bilanca naše nestrpnosti za nas zelo pasivno. Pa tudi izven meja naše države si morejo služiti neštevilni Slovenci svoj kruh le do tedaj, dokler jih ne doseže slava tujega narodnega in verskega fanatizma, o katerem mislimo, da smemo pričakovati doma dobrih sadov. Pravičnost in poštenje sta še vedno najboljše načelo za vsako narodno in mednarodno politiko. Za male narode velja ta princip v podvojeni meri in zato mislimo učitelji, da z moralnim zdravjem v svoji sredini najboljše varujemo tudi naše verske, kulturne,

Naše osnovno šolstvo

Ze dalj časa se v vsej javnosti mnogo govori in piše o našem šolstvu in učiteljstvu, in se pri tem iznašajo najsmelejšje in neutemeljene trditve. Kritizirajo se smer in snov pouka, način pouka, še bolj pa, in to je skoraj edini in glavni cilj, da se umetno napravi nerazpoloženje proti učiteljstvu. Kakšni motivi vodijo iniciatorje gonje proti učiteljstvu, so vsem znani — so predvsem političnega značaja. Pri tem se seveda objektivnost in pravičnost pozabljata, ker ne gre za stvar samo, to je izboljšanje našega šolstva, nego je cilj ta, da se uvede v šolo politični duh, oziroma politično-prosvetna načela odločujočih činiteľjev. Ako so pa ta v skladu z obstoječimi in zakonitimi smernicami našega šolstva ter z interesi naroda, ni mogoče trditi. Resnica je, da skuša vsaka vodilna politična struja navreči vsemu narodu, v prosvetnih pogledih šolstvu, svoj nazor in je v tem vsako delo politikov upravičeno, ako je to zahteva naroda, se vrši v okviru zakonov in na pravem torišču — to je na političnem polju. Šele z uzakonitvijo teh načel se more pričeti s sankcijami proti učiteljstvu, ako zakona ne izvaja. Često se pa skušajo uvesti v naše šolstvo nazori, ki nimajo podlage v obstoječih zakonih. Takrat se poskušajo preko zakona, s pritiskom na učiteljstvo, uvesti v šolo ta načela.

Dejstvo je, da morajo veljati za merilo učiteljskega dela edino zakoni, s katerimi je reguliran njegov odnos do šole in prosvete. V sedanjih »prosvetnih« borbi to merilo ne pride v poštev, ker bi popolnoma opravičilo učiteljevo delo in stav njegove stanovske organizacije JUU. Ker se zakoni ne smejo odkrito grajati, zato je treba z neresničnimi in tendencioznimi napadi, onemogočiti učiteljstvo.

Ves sklop očitkov, nanašajočih se na šolo in učiteljstvo, moremo razdeliti na dve poglavji:

a) Idejna usmeritev šole, ki je predvsem izraz političnih teženj in kulturnega nazora zakonodajavca.

b) Kvaliteta vzgoje in pouka, ki je odvisna od strokovne izobrazbe učiteljstva, materialnih sredstev in kulturnega narodovega nivoja.

Idejna usmeritev šole je določena z »Zakonom o narodnih šolah«. Kakor smo že omenili, je vsak zakon izraz političnih in kulturnih teženj zakonodavca. To velja v največji meri za zakon o šolstvu, ki regulira vso narodovo izobrazbo in kulturo. Šola je torej najjačji nosilec stremljenj in nazorov zakonodavca, v cilju, da si zagotovi narodov naraščaj in njegovo bodočnost.

Politične, duhovne in kulturne razlike v naši državi so onemogočale 11 let sestavo enotnega zakona o šolah. Napadi na učiteljstvo so izraz nesoglasanja s tem zakonom, zlasti s čl. 1., ki uvaja narodnostno vzgojo v pravcu narodnega edinstva.

Narodno edinstvo je ono osrednje vprašanje in vzrok političnih razračunavanj. Zato ni čudno, ako se vlačijo šolstvo v politiko — ni pa pošteno, da se zapostavlja učiteljstvo radi uzakonjenega načela, čeprav, priznamo, ga je samo iskreno osvojilo. Še laže je preganjanje onega dela učiteljstva, ki je sledilo čl. 1. zakona o narodnih šolah tudi v izvenšolskem delovanju, ker se smatra vsako prosvetno delo za politično.

Ker je uzakonjeno načelo narodnega edinstva, je prikrojena temu smotru tudi učna snov. Ta se odraža iz učnih načrtov in učbenikov. Pri učnem načrtu se more kritizirati vsebina, obseg in razporeditev učne tvarine. — Iz tega je razvidno, da je učna snov točno določena in je učiteljstvo v tem pogledu svobodno samo v izbiri obsega snovi in razporeditve tvarine.

politične in gospodarske koristi. Naša trdna namera je, da se bomo postavili po robu vsakemu povratku v barbarske čase raznih nestrpnosti. S tem pravim temeljem stoji in pade vsako človeško občestvo, edino na takem temelju moramo graditi svoj narodni obstanek.

Sicer smo prepričani, da ni nikomur postlano niti s cvetjem niti z lavrikami, kdor dviga sredi razbesnelih človeških strasti glas poštenja in pravice. Toda čim hujša je ta nevarnost, tem nujnejši je apel na pozitivne sile naroda in posameznika. Če bi vse odpovedalo, učiteljstvo mora vztrajati v tej svoji misiji. Zato bomo pobijali v lastnih vrstah vsak poskus iztirjenja na spolzka pota nestrpnosti in maščevalnosti, da ne zapademo neresnosti onega, ki pridiguje vodo za druge, a sam pije vino.

Hočemo biti strpni, da lahko učinkovito pobijamo nestrpnost, kjer koli se pokaže. Geslo »brat mi mio koje vere bio« ne more biti učiteljstvu samo udarnica za slavnostne prilike, marveč edina pot, ki vodi k poglubljeni kulturi Jugoslavije in preko nje k bratskemu sodelovanju celotnega človeštva na vseh kulturnih popriščih.

Tudi čitanke so predpisane in jih mora učiteljstvo uporabljati take, kakršne so.

c) Za druge očitke proti šoli in učiteljstvu moremo smatrati, da so kakovostnega značaja.

Najprej ugotavljamo, da je šola odraz svoje dobe. Tako se dobra ali slaba gospodarska leta javljajo na vseh področjih družabnega življenja. V dobrih časih se zidajo bolnice, kolodvori, gradijo železnice, ceste in mostovi, ustanavljajo knjižnice in tiskajo boljše in luksuznejše knjige. V ves ta gospodarski kompleks je vtisnjena tudi šola. Ni mogoče v neprimernih in nehigijskih prostorih, ob pomanjkanju knjig in učil, doseči zaželeni smoter. Iz sličnih razlogov umirajo bolniki po bolnicah in vendar nihče ne dolži zdravnikov. Vsak vrši svoje delo v možnostih razmer.

Iz gospodarske stiske ni izzveto učiteljstvo. Redukcije plač (delna vrnitev prejemkov ni zadostna) niso tvorni elementi v učiteljevem življenju in delu. Plače, ki komaj omogočajo ravno preživljanje, ne morejo zadovoljiti kulturnih in poklicnih potreb, kakor: nabava strokovnih knjig, posejanje tečajev in ekskurzij ter nuditi vseh pripomočkov za poklicno izpopolnjevanje.

Pa ne samo premajhni prispevki za šolo in učiteljstvo, tudi nizki kulturni in gospodarski standard naroda onemogoča razvoj šolstva. Slabo oblečeni in nezadostno hranjeni otroci, brez šolskih potrebščin, so največja težkoča pri šolskem delu; iz slabih gospodarskih razmer zrasel odpor do šol. doklad in s tem do šole ne nudi pogojev za sodelovanje staršev s šolo in iz tega izvirajočih prosvetnih uspehov. Starši mrzijo šolo, ker jim je v breme, ne radi pouka samega.

Proti vsem tem nepopolnim činjenicam se bori učiteljstvo, ki pri svojem delu za to ne dobiva nikake podpore, temveč se skuša ta prepad med domom in šolo še s političnim hujskanjem povečati.

Zadeva podrobnih učnih načrtov

»Vranc-Dolganove učne načrte naj Učit. tiskarna založi in jih naj nabavi vsak član JUU.«

Sklep letošnje banovinske skupščine.

Še nikdar ni bilo vprašanje učnih načrtov tako v ospredju, kakor letošnje leto, ko sreški šolski nadzorniki od posameznih učiteljev zahtevajo podrobno izdelane delovne načrte. Ne spuščamo se v razpravo, v koliko je naše šolstvo že ustaljeno tako, da ves trud za izdelavo stalnejših podrobnih načrtov ne bo zaman. Kajti zdi se nam, da še vedno nismo dokončno dognali, kje smo in kaj hočemo z našo šolo. Res imamo normativni učni načrt za osnovno in višjo ljudsko šolo, ki oba sicer upoštevata tudi nekaj sodobnejših pedagoških načel, vendar sta bila in sta še izpostavljena ostri kritiki, ki jo je priznal kmalu po izidu (leta 1934!) tudi Glavni prosvetni svet s tem, da je od naše organizacije zaprosil spreminjalne predloge. Vsa naša društva so takrat sodelovala, posamezniki (zlasti naš znani tov. E. Vranc) so izdelali celotne načrte, ki pa žal še vedno niso prišli v pretres na odločilnih mestih. Tako je uradno zadeva obstala na mrtvi točki.

Centrala JUU v Beogradu je v svoji čujčnosti problemu učnega načrta posvetila svojo pozornost tudi v naprej. Lanski razpis najboljših projektov je imel namen, dobiti vpogled v snovanje učiteljstva samega. Žal je odmev bil pozitiven samo iz Slovenije. Saj sta — kakor znano — prejela 1. nagrado tov. E. Vranc in J. Dolgan, ki sta s svojim okvirnim načrtom letnih delovnih enot prinesla v problem jugoslovanskega učnega načrta za ljudske šole mnogo originalnih misli, ki bodo morale biti upoštevane pri bodočih uradnih načrtih. Okvirni načrt (objavljen v knjigi E. Vranca »Strnjeno šol. delo v teoriji in praksi«, str. 163.) je za osnutke podrobnih učnih načrtov sicer lahko neka rahla osnova, nikakor pa ne nudi dovolj izbire snovi, ki bi po novejših dognanjih »življenjske šole« mogla vplivati na obrazovanje in strnjeno poučevanje v sodobni šoli. Nadzorniki zahtevajo, da naj bodo podrobni učni načrti posameznih šol sestavljeni v skladu s § 44. šol. zakona, ki predpisuje aktivno sodelovanje dece in koncentracijo snovi; za tako sestavljanje večina učiteljstva ni pripravljena! Odkrito priznamo, da je za tak posel treba mnogo študija vsaj domače literature, poznavanje razmer, problemov, ki so dandanes aktualni, poznavanje otroške narave, zanimanja itd. Vsega tega učiteljska niso mogla dati, in vendar se celo od novincev (!) zahteva, da predložijo za svoj razred popoln učni načrt, izdelan v vsej podrobnosti, upoštevajoč domače prilike in potrebe. Ali zares more zrasti kaj idealnega in uporabljivega pod takimi pogoji? Morda bo načrt na papirju in v rubriki lepo spisan, toda kdo pri-

VSEBINA:

Toleranca temelj kulture.
Naše osnovno šolstvo.
Zadeva podrobnih učnih načrtov.
Oprostila sodba predsednika sekcije.
Značilno pismo.
Tov. Tončiču v slovo.

LISTKA: Pomenek z Davorinom Ravljenom.
— Zob.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Metoda vzgoje in pouka še ni potrjena. Dasi sama metoda brez zadostnih materialnih sredstev ne more doseči zaželenih ciljev, je vendar ogledalo razvoja šolstva. Toda pri nas ni odločilna za važnejše in odgovornejše službeno mesto višja strokovna usposobljenost, nego se učiteljstvo ceni, nastavlja, premešča in napreduje po političnih vrlinah, ali vsaj po popolni pasivnosti.

Tako tudi v tem pogledu ne moremo sprejeti očitkov, da smo učitelji krivi pomanjkljive kvalitete vzgoje in pouka.

Pomanjkljivost osnovnega šolstva so torej prirode, ki leži izven učiteljevih moči in odgovornosti. Pač se dajo z objektivnim postopanjem do učiteljstva, s primernimi materialnimi dajatvami in s spoštovanjem zakonov odpraviti. Način pa, kakor se sedaj rešuje prosvetno vprašanje, je zgrešen in poguben. Krik in ropot naj zakrijeta pravo stanje. Sedanja »prosvetna« borba za šolo in učiteljstvo se vodi, kratko rečeno, po geslu: Primite tati!...
Duje Budak.

čakuje uspehov že samo — zaradi načrta samega!

Vsekakor občutimo vsi na tej »pedagoški prelomnici« (gl. M. Ledinek v »Popotniku« 1936/37!) neko vrzel, ki jo doslej še nihče ni izpolnil!

Katere kulturne vrednote naj neguje sodobna šola, kaj se naj iz sodobnega življenja postavi v današnje šole, da bo res ustrezala zahtevam »Življenjske šole«? Kako se naj normativno določena snov strne z življenjem, da bo vendar ohranila vse zahteve vzgoje in pouka? Kako in kaj je treba sprejeti v podrobni načrt ljudske šole, da bo ostala kontinuiteta starostnih in razvojnih dob otroka?

To so važna vprašanja, ki so za podrobni razpored snovnih vrednot odločilna. Kajti jasno kot beli dan je, da današnja podrobna razvrstitev snovi ne more biti več ista kot je bila tik po vojni, ko so nekatere šole v svoji nacionalni vnemi sestavile nove načrte. Čas hiti in če hočemo šolo resnično približati življenju, ji moramo nuditi tudi novo vsebino.

Učiteljstvo je zato z veseljem pozdravilo namero, da bosta tov. E. Vranc in J. Dolgan poleg svojih okvirnih učnih načrtov objavila tudi podrobne delovne načrte za vsa šolska leta.

Marsikdo je zmajal z glavo, češ — to bo pa šablona! Po predavanjih tov. Vranca skoraj po vseh slovenskih srezih vemo, da je velik nasprotnik šablonskega dela. Toda — podrobni načrt? Ali ga je mogoče prirediti tako, da ne bo mogel služiti za šablono? V svoji iznajdljivosti sta oba avtorja našla način, ki lahko mnogo koristi vsemu učiteljstvu, ne more pa služiti za šablono. Podrobni učni načrt je sestavljen v maksimalnem obsegu ter vsebuje vse ono, kar služi danes lahko splošni izobrazbi širših ljudskih plasti. V strnjeni obliki, deloma v Pfhodovih kurzih je zbranih za vsako šolsko leto toliko delovnih enot, da zadosti vsa snov celotnemu okviru: letni vodilni enoti in to z ozirom na prirodu, gospodarstvo in človeka sedanjosti in preteklosti. Torej: »totalnostno« zajeta slika življenja.

Učni načrt bo zaradi tega zelo obširen (nad 120 strani), kar bo stvarilo samo v korist: vsak bo iz učnih enot izbral za svoj tip šole ono, kar ustreza krajevnim prilikam in potrebam.

S tem bo vsak lahko — ne da bi kratkotalo kopiral oba avtorja — zadostil objektivni snovni vrednosti z ozirom na lastno življenjsko bližino, krajevne razmere in organizacije šole. Zlahka bo v strnjениh enotah našel možnost združitve z življenjem, preureditev in razvrstitev kulturnih dobrin v posameznih razvojnih dobah, opozorjen bo na razne probleme, ki morajo najti odprta vrata učilnic in uspešno bo prebril vse čeri, ki se mu stavljajo na pot, če ni spretan v sestavljanju modernih učnih načrtov.

Avtorja si gotovo ne bosta lastila nezmožnosti, prepričani pa smo lahko, da bosta naši ljudski šoli pripomogla do velikega napredka, če bo vsaj najboljši del tovarišev in tovarišic segel po načrtu, ki je prvi te vrste v naši državi. Centrala JUU bo nagradila okvirni načrt obeh avtorjev izdala v srbohrvaščini. Podrobna izdelava bo zaenkrat služila le slovenskim šolam, ki bodo z njo nedvomno mnogo pridobile.

Oprostilna sodba predsednika sekcije

V 10. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 30. 9. 1937. smo v rubriki »Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU« na kratko poročali o oprostilni razsodbi predsednika sekcije tov. Metoda Kumlja, ki je bil zaradi svojega poročila na zborovanju sres. učit. društva v Slov. Bistrici dne 6. marca 1937. obtožen prestopka klevete po § 302/II-1 kazenskega zakona. Razprava, ki se je vršila dne 22. septembra 1937. pri sodišču v Slovenski Bistrici, je pritegnila nase občo pozornost učiteljstva. Na splošno željo in zaradi važnosti razsodbe za vso učiteljsko organizacijo priobčujemo danes celotno sodbo z razlogi.

Kps 135/37

17

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja!

Okrajno sodišče v Slov. Bistrici, odd. III., je vsled svoje naredbe z dne 31. 8. 1937. razpravljalo dne 22. 9. 1937. javno po s. s. s. dr. Tomišku Teodorju kot sodniku v navzočnosti Gregorija Franca kot zapisnikarja, obdolženca v prostosti Kumlja Metoda in njegovoga branilca dr. Vavpetiča Lada, odvetnika v Ljubljani, ter je po prečitani predloga državnega tožilca na kaznovanje obdolženca radi prestopka zoper čast po § 302/II-1 k. z. ter po predlogu branilca oziroma obdolženca na oprostitev dne 22. 9. 1937. razsodilo tako:

Obdolženec Kumelj Metod, rojen 26. 7. 1900. v Ljubljani, zakonski sin Kumlja Ivana in Jožefe, roj. Colnarič, r. k., pristojen v Ljubljano, slov. narodnosti, nastavnik gluho-nemnice v Ljubljani, absolvent drž. učit. šole z višjim drž. strokovnim izpitom, stanujoč v Ljubljani, Glince IX/4, je služil pri vojakih, ima skrbeti za 3 otroke in mater, ne-kaznovan, brez premoženja:

se po § 280 kp. oposti

obtožbe prestopka zoper čast po § 302/II-1 k. z., katerega naj bi zakrivil s tem, da bi dne 6. 3. 1937. v deški šoli v Slov. Bistrici o priliki društvenega zborovanja učiteljskega društva JUU za slovenjebistriški okraj izjavil, da disciplinsko sodišče pri kr. bankski upravi dravske banovine v Ljubljani ni neodvisno oziroma nepristransko, da bi torej o javnem uradu glede njegovega uradnega poslovanja vobče izrekel nekaj neresničnega, kar utegne škodovati njega časti, dobremu imenu ali gospodarskemu kreditu.

Razlogi.

Dne 6. 3. 1937. se je vršilo v deški narodni šoli v Slov. Bistrici društveno zborovanje učit. društva JUU za slovenjebistriški okraj, na katerem je med drugim dnevnim redom podal obdolženec Kumelj Metod kot sekcijski tajnik JUU situacijsko poročilo. Glasom ovadbe sreskega načelstva je obdolženec o priliki svojega poročila, ko je kritiziral sestavo disciplinskega sodišča, izrekel kleveto, da disciplinsko sodišče niso neodvisna oziroma nepristranska, kakor redna sodišča, vsled česar da se morajo učitelji bati za svojo službo vsled lažnivih in izmišljenih ovadb.

Iz ovadbe torej izhaja, da je obdolženec očital discipl. sodišču učiteljev pristranost in odvisnost, in sicer, da se je ta očitek nanašal na disciplinsko sodišče učiteljev v dravski banovini, torej na disciplinsko sodišče pri kr. bankski upravi dravske banovine v Ljubljani, katero je tudi pravosodno stavilo v § 313, odst. 2., t. a), k. z., predpisani predlog kaz. odobritev kazenskega progona. Predmet tega kaz. postopanja je potemtakem očitek na naslov navedenega disciplinskega sodišča, da je odvisno in pristransko, s čimer je podan dejanski stan klevete po § 302/II-1 k. z.

Želimo, da bi sklep letošnje skupščine, da se načrt natisne in ga naroči vsak član naše organizacije, kaj pripomogel k temu, da bo problem podrobnih učnih načrtov pri nas postavljen v stadij ugodne rešitve v smislu časovnega prevrednotenja in zblizanja z resničnim življenjem.

Zato bi naj načrt izšel čimprej! D.

Obdolženec v svoji obširni obrambi odločno zanika, da bi izrekel inkrimirano kleveto. Bistvo njegovega odgovora obstoji v tem, da on o kaki odvisnosti oziroma pristranosti bodisi rednih, bodisi discipl. sodišč sploh ni govoril, temveč da je v svojem situacijskem poročilu obrazložil članstvu bistvena določila nove uredbe o disciplinski odgovornosti učiteljev v primeru s prejšnjim stanjem, ko citirana uredba še ni bila v veljavi; poudaril da je, da so novi disciplinski predpisi velika pridobitev za učiteljstvo, ker predstavljajo ogromen napredek napram prejšnji ureditvi discipl. postopanja v zakonu o narodnih šolah, ki je urejeval discipl. predpise v zelo skromnem in skrajno pomankljivem obsegu. Ob tej priliki, da je tudi omenil in opisal značaj in pomen ovadb v discipl. postopanju ter značaj ovadb v splošnem. Kot karakteristične ovadb (zlasti anonimnih), da je navedel statistične podatke za leto 1936., kako se je postopalo s takimi ovadbami s strani drž. tožilstva in rednih sodišč in na teh primerih dokazal, koliko krivičnih ter neosnovanih ovadb se na splošno vlaga. Kot zasluga temu, da se neosnovane ovadbe zavračajo, da je poudaril poleg objektivnosti sodišč tudi okolnosti, da je postopek, po katerem mora redno sodišče poslovati, zelo natančno urejen. Zato, da je tudi pozdravil velik napredek, katerega je učiteljstvo doseglo z novo uredbo o discipl. postopanju, kjer je tudi disciplinsko postopanje zelo natančno in skladno z željami učiteljstva na novo urejeno. V tej zvezi, da je še omenil, da nova uredba ni upoštevala vseh želj učiteljstva, zlasti, da ni upoštevala težnje, da bi bili člani disciplinskih sodišč zgolj osebe, ki imajo upravni ali pedagoški stik z učiteljem delom, ki iz lastne prakse poznajo učiteljevo delo in poznajo tudi razmere, v katerih se to delo vrši. Izrazil da je torej samo željo, da naj bodo člani razsodišča izbrani iz prosvetne stroke, ne pa iz kake druge upravne stroke, ki nima neposrednega stika z narodno šolo. Iz tega vidika da torej ni mogel očitati disciplinskemu sodišču kake pristranosti, ker zato ni imel nobenega povoda. Tem manj je mogel očitati pristranost discipl. sodišču, sestavljenemu po novi uredbi, ker to sodišče takrat še sploh ni začelo poslovati.

Sodišče se je predvsem bavilo z dokaznim vprašanjem, ali je obdolženec izrekel inkrimirano kleveto ali ne, torej ali je očital discipl. sodišču pristranost in odvisnost. Edina priča, ki je potrdila v celem obsegu ovadbo, je pol. upr. pripravnik Brunšek Jožef, kateri je prisostvoval zborovanju kot zastopnik politične oblasti in kateri je po zborovanju napravil poročilo za sresko načelstvo, ki je podlaga današnjemu postopanju. Temu nasprotno pa sta priči šolski upravitelj Tajnik Miloš, ki je kot predsednik društva za slovenjebistriški okraj vodil zborovanje, in učiteljica Alt Danica, katere je bila na zborovanju kot zapisničarka ter sestavila zapisnik, v bistvenih točkah potrdili obdolženčev zagovor, slednja sklicujoč se na svoj zapisnik. Ker sta obe glavni priči Brunšek Jožef in Tajnik Miloš tudi pri konfrontaciji vztrajali vsak pri svojih izpovedbah, čeprav sta si v bistvenem nasprotju, vse ostale zaslizane priče pa v najvažnejši točki, to je o tem, ali je padel očitek pristranosti ozi. odvisnosti, niso mogle ničesar absolutno določenega izpovedati, je moralo sodišče v svrhu presoje, ali naj da objektivno vero priči Brunšku ali priči Tajniku, poseči po drugih stranskih okolnostih ter zlasti tudi skušati razbistri zadevo potom logične presoje celega dogodka.

V označeni smeri je sodišče potom obširnega in podrobnega zasliševanja prič Brunška Jožefa skušalo predvsem dognati, iz katerega razloga je obdolženec očital disciplinskemu sodišču pristranost in odvisnost. Priča Brunšek je navedel kot razlog obdolženčev trditev, da bi morali biti čla-

ni razsodišča zgolj učitelji oziroma osebe, ki razumejo učiteljevo delo, ne pa politično upravni uradniki, ki se na učiteljevo delo ne razumejo. Na vprašanje, zakaj naj bi iz take zasedbe disciplinskega sodišča (ker so člani pol. upr. uradniki) sledilo, da naj bi bilo disciplinsko sodišče pristransko, priča Brunšek ni vedel dati pravega odgovora ter izjavil, da njemu samemu to ni prav razumljivo. Priča Brunšek torej niti sam ni mogel navesti logičnega razloga, radi katerega naj bi obdolženec izjavil, da disciplinska sodišča ne morejo biti nepristranska ozi. neodvisna. Ker je pa na drugi strani priča Brunšek sam izpovedal, da je obdolženec govoril logično in je nadalje obdolženec tako v svoji pisni obrambi, kakor tudi pri svojem ustnem zaslišanju na razpravi v tekoči besedi jasno in logično izjavil nasprotno, to je, da on ni očital disciplinskemu sodišču nobene nepristranosti ozi. neodvisnosti, temveč da je izrazil samo željo, da naj bi bili člani discipl. sodišča zgolj osebe iz prosvetne stroke, potem sodišče že iz tega razloga ne more prav verjeti v objektivno resničnost tega, kar je izpovedal priča Brunšek. Upoštevati je namreč, da so vsi upravni uradniki v enaki meri odvisni od vlade, torej od vsakokratnega režima, ker nimajo v zakonu zagotovljene stalnosti in neodvisnosti, kakor sodniki rednih sodišč, ter da iz tega vidika ne morejo biti učitelji ozi. upravni uradniki iz prosvetne stroke nič bolj neodvisni kakor uradniki iz druge upravne stroke. Iz tega vidika torej izpovedba prič Brunška ne more preprečevati.

Nadalje je priča Brunšek odločno zanikal, da bi obdolženec kaj hvalil novo uredbo o disciplinskem postopanju napram učiteljem. Ta izpovedba je v očitnem nasprotju ne samo z izpovedbo prič Tajnika Miloša in Alt Danice, temveč tudi z izpovedbami prič Dobnika Leona, Ločičnik Amalije, Koprive Avgusta, Hrena Vojteha, kateri so potrdili, da je obdolženec izrečno pohvalil novo uredbo kot velik napredek napram prejšnjemu stanju. Sodišče nima nobenega razloga dvomiti o resničnosti izpovedb navedenih prič, deloma upraviteljev, deloma učiteljev osnovnih šol, čeprav so kot obdolženčevi stanovski tovariši in člani istega združenja nekako prizadeti in čeprav so bili že vnaprej o uvedbi postopanja in o vsebini obdolženčevega zagovora (sicer samo o discipl. postopanju, čigar predmet se pa popolnoma krije s kaz. postopanjem) posebej obveščeni, to pa iz razloga, ker so navedene priče istočasno, kakor ostale, v tem postopanju zaslišane priče, izvemši prič Tajnika Miloša — navedle samo nekatere odlomke iz obdolženčevega referata, se v večini primerov na bistvene točke sploh niso mogle spomniti ter zlasti niso niti v enem primeru potrdile vsega tega, kar navaja obdolženec v svoji obrambi. Iz tega sklepa sodišče, da se priče na svoje zaslišanje niso posebej pripravile in zlasti, da niso prevzele v svoje izpovedbe tega, o čemer so bile obveščene, da je vsebina obdolženčevega zagovora. V večini primerov bi se izpovedbe teh prič lahko celo tolmačile v nepriporočljivo, v kolikor navajajo obdolženčev trditev o pravilnem postopanju drž. tožilca in rednih sodišč. Z ozirom na to pade sum, da bi priče govorile direktno ali indirektno pod vplivom informacij o vsebini obdolženčevega zagovora.

Te priče so torej v nasprotju s pričo Brunškom potrdile, da je obdolženec hvalil napredek, katerega je doseglo učiteljstvo z novo uredbo o discipl. odgovornosti učiteljev, ter poudaril napredek napram prejšnjemu stanju. Tem izpovedbam sodišče verjame tem bolj zopet iz razloga logične presoje slučaja. Uredba o disciplinski odgovornosti šolskih nadzornikov in učiteljev narodnih šol, ki je izšla v Službenih novinah dne 18. 9. 1936. in navedenega dne stopila v veljavo, ureja namreč podrobno in izčrpno discipl. postopanje napram učiteljem, kakor to ustreza modernim zahtevam in s kakršnimi je lahko zadovoljen vsak uradniški stan. Temu nasprotno je bilo dosedanje postopanje v disciplinskih slučajih napram učiteljem urejeno zelo pomankljivo v zakonu o narodnih šolah z dne 9. 12. 1929., kateri vsebuje disciplinske predpise zgolj v §§ 88. do 92. in kateri niti ne predvideva kakega discipl. sodišča. Nova uredba predstavlja torej brezdvomno velikanski napredek v prilog učiteljstvu. Ako se tedaj upošteva, da je obdolženec kot delegat društva podal na predmetnem zborovanju situacijsko poročilo in pri tem govoril — kakor potrjuje tudi priča Brunšek — o disciplinskih sodiščih po novi uredbi in zak. o narodnih šolah, potem je že samo po sebi verjetno in tudi edino logično, da je obdolženec moral poudariti razliko med discipl. določili zakona o narodnih šolah in novo uredbo o discipl. odgo-

vornosti v tem smislu, da predstavlja nova ureditev za učiteljstvo hvalevreden napredek napram prejšnjemu stanju. Izpovedba prič Brunška, da obdolženec uredbe ni prav nič hvalil, temveč samo grajal sestavo discipl. sodišč po navedeni uredbi, je torej tudi iz tega vidika neverjetna. Verjetna pa je tem bolj obdolženčeva trditev, potrjena izrečno po pričah Tajniku Milošu in Alt Danici v zvezi z zapisnikom o zborovanju, da je obdolženec poleg poudarka dobrih strani nove uredbe izrazil tudi kritiko v tem smislu, da ni tudi po novi uredbi disciplinsko sodišče sestavljeno tako, kakor si je želelo učiteljstvo, to je, v smislu strokovne zasedbe. Sodišče si je pribavilo od učiteljskega združenja prepis projekta uredbe, katerega je izdelalo združenje in ga predložilo po obdolženčevih navedbah ministrstvu. § 13. navedenega projekta govori o članih discipl. sodišč ter predvideva, da naj minister postavi člane iz vrst načelnikov prosvetnih oddelkov in bankih inspektorjev. V § 14., odst. 2., nove uredbe o disciplinski odgovornosti pa določa med drugim, da postavlja predsednika in enega člana discipl. sodišča minister za notranje posle izmed pol. upr. uradnikov, zaposlenih v dotični banovini. Razlika med projektom in uredbo obstoja torej v tej točki v toliko, da določa uredba kot člane razsodišča tudi pol. upr. uradnike in ne samo uradnikov prosvetne stroke. V tej točki torej nova uredba ni upoštevala želje učiteljskega združenja. Ako torej obdolženec zatrjuje, da je on iznesel to kritiko na predmetnem zborovanju učiteljstva, potem je to povsem logično in tudi verjetno, ker je bila njegova dolžnost, da o priliki referata svojim stanovskim tovarišem o novi uredbi informira članstvo tudi o tej točki uredbe. Tem bolj je vsled tega verjeten njegov zagovor, da je kritiziral novo uredbo in sestavo disciplinskega sodišča v tem smislu, kakor on zatrjuje, ne pa v tem smislu, kakor to zatrjuje priča Brunšek Jožef.

Ne glede na vse to pa je upoštevati še sledeče. Glasom poročila banke uprave je začelo novo disciplinsko sodišče pri kr. bankski upravi poslovati v januarju 1937. Kdaj je to novo discipl. sodišče obravnavalo prve disciplinske slučaje, to sicer iz poročila banke uprave ni razvidno, pač pa je sodišče, da ne bi radi ponovnih poizvedb pri bankski upravi moralo preložiti razpravo in s tem zavleči kazensko postopanje, o tem zaslizalo kot pričo obdolženčevega branilca dr. Vavpetiča, ki je bil pri razpravi navzoč. Priča dr. Vavpetič je izpovedal, da je osebno govoril o priliki nekkih drugih opravkov pri cit. discipl. sodišču, da je bil prvi discipl. slučaj pri tem sodišču obravnavan v mesecu maju ali juniju, ter da lahko s sigurnostjo potrdi, da se disciplinski slučaj tam niso obravnavali pred mesecem majem 1937. Na podlagi tega smatra sodišče za dokazano, da discipl. sodišče pri bankski upravi drav. banovine v času, ko je podal obdolženec svoje situacijsko poročilo, to je, dne 6. 3. 1937., še sploh ni začelo obravnavati discipl. slučajev, vse-kakor, da še ni rešilo nobenega disciplinskega slučaja. Obdolženec torej absolutno ni mogel kritizirati poslovanja tega sodišča in torej tudi ni mogel temu sodišču očitati, da je pristransko ali odvisno. Če je torej izrekel tako grajo, je mogel kvečjemu grajo izreči o discipl. postopku pred uredbo in kritiko ureditve po novi uredbi, ni pa mogel grajati disciplinskega sodišča kot takega.

Tudi iz tega vidika torej izpovedba prič Brunška Jožefa ne morejo biti objektivno pravilne in resnične.

Iz vseh obrazloženih vidikov torej sodišče ne more smatrati dokazanem, da bi bil obdolženec izrekel inkrimirano kleveto. Ako je priča Brunšek kot zastopnik pol. oblasti na zborovanju obdolženčev referat razumel v tem smislu, kakor zatrjuje ovadba, potem očitno referata ni pravilno razumel. To je z njegove strani tem bolj razumljivo, ker je sam izpovedal, da si na zborovanju ni ničesar zapisoval, temveč, da si je šele po zborovanju na kratko notiral glede predmetnega slučaja samo na kratko »kritika disciplinskega sodišča, denunciacija« in šele zvečer v Mariboru po spominu sestavil svoj referat ozi. ovadbo. Tako je razumljivo, da se ni mogel doslovno zapomniti tega, kar je slišal na zborovanju in da je stvar pojmoval drugače kakor je bilo dejansko izrečeno in mišljeno. Ker je obdolženec — kakor sam priznava — govoril precej obširno o preganjanju učiteljstva in zlasti tudi o neosnovanih ovadbah napram učiteljstvu ter v tej zvezi kot ilustracijo značaja ovadb navedel, kako malo uspešne so bile ovadbe pri državnih tožilstvih in rednih sodiščih, je psihološko opravičljivo, da je priča Brunšek ravno pri tej točki videl v njegovem referatu ost proti postopanju z ovadbami s strani drugih obla-

Albert Širok:

Pomenek z Davorinom Ravljenom

Ne, drugje ga ni moči najti. Moral sem prav v uredništvo. Ali ko sem sedel tam ob njem, sem čutil, da je uredništvo vse prej kot primeren kraj za daljše razgovore. V sosednjih sobah regljajo pisalni stroji, vrata se odpirajo in zapirajo, stranke prihajajo z rokopisi, stavci s krtačnimi odtiski, zdaj pa zdaj zapoje telefon, spodaj pa ti gučijo rotacijski stroji. Imaš občutek, kot da so po vseh stenah napisani: Čas je zlato! Hiti! Hiti! Hiti! Stavci čakajo! Stroji čakajo! — Vse dela z mrzlično naglostjo. Nad vsemi kraljuje tiran čas.

V to vzdušje zajet, sem sklenil, da bom kratek. Izročil sem Ravljenu pravkar tiskan izvod povesti »Šimej iz Roža« in ga brez vsakega uvoda napadel z vprašanjem:

»Gospod Ravljen, ali bi mi ne povedali kaj o sebi in svojem delu?«

Narahlo se je nasmehnil:

»Ko težkam na eni strani tole drobno knjžico o Šimnu iz Roža, na drugi pa vaše vprašanje, kdo sem in kaj delam, čutim v sebi naenkrat neuravnovešenost in zadrego. Zavaljo te neobjavljene knjžice! Dobro se spomnjam Wassermannove besede: Pripovednik naj bo čim bolj neviden, ono pa, kar pripoveduje, čim bolj vidno... Seveda nekoliko preveram smisel citata, ki pa po moje vendar velja tudi za zasebno življenje pripovednika. V ostalem: novinar sem, neznan, brezpomemben vojščak, sleherni dan sredi našega majhnega vrveža, stalno in po poklicu na fronti naših dnevnih borb. Da govorim in stilu dobe spomeniških zadev: če se bo kdaj posvetila plošča neznanim piscem, kakor se odkrivajo spomeniki onim neznanecem, katerih

kosti so razmetane po pozabljenih bojiščih, se rade volje priključim tej skupini.«

»Skromni ste, o svoji življenjski poti mi boste pa le kaj povedali.«

Davorin Ravljen

»Vse to je seveda daleč od skromnosti. Da se takoj pobaham, povem, da sem gimnazija študiral v Celju. To ni karsibodi! Cela vrsta veljavnih mož je izšla iz nje. Dr. Kramer, Vladimir Levstik, Anton Novčan. Profesor Oštir je začel v Celju. Pa Janko Kač. To so samo možje peresa. Kje je še plejada drugih, ki jim je in jim še pritiče kakšna pomembnejša vloga v našem javnem življenju. Pripadal sem družbi, ki se je zbirala okrog »Savinje«. Bili so srečni, idealni časi, ko nam je domobranski stotnik Rudolf Maister mojstril in ojstril stihe in prozo, Miloš Stib-

ler pa nam je nudil v Zadružni tiskarni zavetje in vse potrebne priprave. Vem, da sem bil v vsej družbi najmanj zrel, čeprav sem v drugi gimnaziji začel pisati sonete, v četrti pa sodelovati pri »Zvončku«. Najboljši so mrtvi. Srečko Puncar, Arko Videnšek, Franjo Malgaj, Tonček Sivka. Franjo Roš je dobo »Savinje« opisal v »Zvesti četi«. Vojna nas je razbila, mnogo je uničila. Z univerze v Zagrebu sem l. 1922. prišel naravnost v uredništvo, v Ljubljano. Majceno širših konceptov sem se lotil šele pred nekaj leti, »Tulipan«, »Pot k mrtvim bataljonom«, mladinska povest »Jelarjevi čuvaji«, ki je izšla v ponatisu iz »Mladega Jutra«, raznovrsten leposlovnih drobiž — kaj bi o tem! Utesnjeni čas in večni nagon k pisanju, k diktatu, to je vsa moja nadloga.«

»V vaši povesti so tako lepo opisani kraji, šege in navade koroških Slovencev, kot jih more opisati le človek, ki je tam doma.«

»Nisem koroški rojak, marveč iz Šoštanja, iz rodnega kraja bratov Vošnjakov in usnjarskih magnatov Woschnaggov. Znamenit kraj, kakor vidite. Kar se venomer godi na Koroškem, se je godilo do prevrata tudi na naših tleh. Strela, kako to pozabljam! Seveda, ko pa imamo polne roke in polna usta vsega drugega. Dobre štiri ure je od nas do bivše koroške meje. Kot študent sem šel rad pogledat tja gor in na drugo stran. V vojni me je pot pogosto vodila čez koroško zemljo, spoznal sem vrsto koroških ljudi. Kakor posneti s fotografsko kamero se mi vselej vtisnejo v spomin prvi pogledi, prva pomembnejša srečanja. Za primer: Kakor da je bilo lani, pomnim tisto božično noč, ko sem šel prvič k polnočnicam. Kot študent sem obiskal Postojnsko jamo; ni mogoče, da se je do danes kaj spremenilo, tako živo jo vidim. Tretji močan vtis imam s poti, ko sem se v vojni vozil od Neumarkta na Gornjem Štajerskem vedno

mimo Gospe Svete do Celovca in do Beljaka. Zadnja leta me je nekajkrat spet vodila pot tod in tam po Koroškem in sem se mogel samo preveriti, da so prvi vtisi ostali sveži kakor pomladno cvetje. Na Grafenauerjevem pogrebu, ko sem bil prvič v Zilji, na robu slovenskega rodu, sem se razgovoril z Ziljani. Tako se je nabralo vtisov toliko, da sem lani v decembru, prav ob obletnici Grafenauerjeve smrti zdiktilal »Šimna«.

»Ali se vam ne zdi, da je slika, ki ste jo podali v »Šimnu« za otroke nekoliko pretemna, prežalostna?«

»Vem, kako želi naša mladina več drastične šegavosti, ki jo je že pred dvajsetimi leti odločno zahteval zanjo dr. Ivan Prijatelj v »Ljubljanskem zvonu«. Toda Šimnu iz Roža na vso žalost nisem mogel privoščiti prav nič veselega smeha. Vidite, kako drugod pišejo o Koroški, kako so v cele epopeje raztegnili koroške boje in plebiscit, kako potvarjajo zgodovino, kako nam ugrabljajo zemljo in duše. Mi, najmlajši, najbolj razmesarjeni in najbolj krvaveči pa imamo v Ljubljani toliko strašanskih problemov in osebnih zadev, da se v njih gajajoči utapljam. Greh je, če se čutimo varni znotraj sedanjih meja, kakor živina v ogradi; a propast bo, če bo naša mladina v bodočnosti — po naši krivdi in lenobi — tako malo ali še manj vedela o rojakih za mejo in daleč na tujem, tako malo, kakor vé danes.«

»Zdaj pa še dve, tri besede o vaših načrtih«, sem silil vanj; medtem ko sem se odpravljal.

Stisnil mi je roko in se je nasmehnil.

»Načrti? Jih nimam. Načrti so sanje, sanje se z jutrom razblinijo. Takole, ko pride noč, sodruga fantazije, pa vendar rad razmislim marsikaj, kar se je čez dan umaknilo službenim rečem. In če je papirja in diktata vredno, je drugi dan na papirju.«